

Stadsbeelden voor het post-carbon tijdperk

De kleine stad als gelokaliseerde utopie

Cityscapes for the Post-Carbon Age

The Small City as a Localised Utopia

Philippe Vandenbroeck
en Michiel Dehaene

Het pleidooi voor de kleine stad als sleutel

tot een duurzame, evenwichtige regionale ontwikkeling gaat al lange tijd mee. Van het beeld van de compacte, kleine stad die zich netjes aftekent tegen een groene achtergrond gaat een soort onvermijdelijkheid uit. Dit beeld werd meer dan 100 jaar geleden scherp neergezet door de tuinstadbeweging en is sindsdien zowel binnen als buiten deze beweging hernomen. Telkens lijkt een voor de tuinstad typische samentrekking zich te herhalen tussen enerzijds een strategische visie op regionale ontwikkeling en anderzijds een culturele en maatschappelijke vertaling hiervan in herkenbare beelden van de traditionele kleinstad. Aan de noodzakelijke modernisering wordt dan met een neo-traditioneel jasje een nieuwe vertrouwdheid aangemeten. Met elke herhaling schuift dit beeld verder op in de richting van een soort tijdloze stedenbouwkundige formule.

In deze tekst gaan we dieper in op twee recente stromingen in het denken over de ecologische stad en regio die zich op het eerste zicht aan deze tandenloze posthistorische consensus conformeren: Transition Towns en de Territorialistische School. Bij nader inzicht bevatten die echter de kiem voor een radicalisering van de discussie over duurzame stedenbouw, voorbij het post-historisch déjà-vu.

TRANSITION TOWNS

Transition Towns is een relatief recent fenomeen. De benadering kreeg voor het eerst vorm in 2006 in het stadje Totnes (populatie

Philippe Vandenbroeck
and Michiel Dehaene

The promotion of the small city as key to sustainable, balanced regional development boasts a long history. There is a kind of inevitability about the image of the compact small city standing out neatly against a green background. The Garden City movement gave a clear and strong expression to this image. It has been revived within and outside this movement ever since. In every case a conflation typical of the garden city seems to recur, between a strategic vision of regional development on the one hand and a cultural and social translation of this vision into recognisable images of the traditional small city on the other. The necessary modernisation is imbued in new familiarity through a neo-traditional look. With each iteration this image drifts further in the direction of a kind of timeless urban planning formula.

In this text we take a more in-depth look at two recent trends in thinking about the ecologically sustainable city and region that, at first glance, conform to this toothless post-historical consensus: Transition Towns and the Territorialist School. Upon closer examination, however, they contain the germ of a radicalisation of the debate on sustainable urban development, beyond the post-historical déjà vu.

TRANSITION TOWNS

Transition Towns are a relatively recent phenomenon. The approach first took shape in 2006 in the small town of Totnes (population

ongeveer 8.000) in Devon, in het zuidwesten van Groot-Brittannië. Vandaag omvat het Transition Network wereldwijd ruim 400 officieel geregistreerde initiatieven. Daarnaast zijn er nog minstens zoveel plekken waar een transitie overwogen wordt. Transitie-initiatieven worden zowel in kleinstedelijke, grootstedelijke als landelijke gebieden opgezet. Dat is al een eerste indicatie dat Transition Towns, ondanks de expliciete verwijzing naar het stedelijke milieu, een sociale beweging vormt eerder dan een urbanistisch project. Het zijn vooral gemeenschappen die exogene ontwikkelingen – klimaatverandering en schaarser wordende, goedkope fossiele brandstoffen – aangrijpen als een mogelijkheid om onze levensstijl te herijken in de richting van meer soberheid, een grotere sociale verbondenheid en een meer assertief probleemoplossend vermogen. Aldus bekeken zijn Transition Towns een natuurlijk verlengstuk van een activistisch ecologisme (*deep ecology*) dat de destructieve impact van de mensheid op haar biofysische levensondersteunende systemen streng veroordeelt.¹

about 8,000) in Devon, in the southwest of Great Britain. Today the Transition Network includes over 400 officially registered initiatives worldwide. In addition there are at least as many locations where a transition is being considered. Transition initiatives are being set up in small cities, big cities and rural areas. This in itself is a first indication that Transition Towns, in spite of the explicit reference to the urban setting, are more a social movement than an urban design project. They are primarily communities that take exogenous developments – climate change and a declining supply of cheap fossil fuels – as an opportunity to redirect our way of life towards greater self-sufficiency, enhanced solidarity and more assertive forms of problem solving. Viewed in this light Transition Towns are a natural extension of an activist environmentalism (deep ecology) that severely condemns humanity's destructive impact on its biophysical life-support systems.¹

Specifying the image of the city involved in Transition Towns is no easy task, as the movement is to a certain extent 'image-averse'.

Hunza settlement/Hunza-nederzetting, pencil sketch by/potloodschets Rob Hopkins, 2008

2 Strategie

Maatregelen Stedenbouw

Stadsbeelden voor het post-carbon tijdperk. De kleine stad als gelokaliseerde utopie

Deel van de studie 'Stadsbeelden voor het post-carbon tijdperk' van de Universiteit van Amsterdam

Beeldvorming

Beeldvorming

Beeldvorming

Beeldvorming

2 Strategy
Mid-Size Urbanism
Cityscapes for the Post-Carbon Age.
The Small City as a Localised Utopia
The Horizontal Metropolis and Globalisation
Biogenesis: The Ruralist Scenario
City-Vision: Europe: Designing the Mid-Size European City
Bioscience: Shifting Images of the Western Balkan City
The Architect and the City
A Double Outcome: The Production of Urban Form
Order and Measure
Imagining Urban Renewal 1900
Urban Writing on the Urban Renewal in Antwerp

Het duiden van de stedelijke beeldvorming rond Transition Towns ligt niet voor de hand, omdat de beweging zich tot op zekere hoogte 'beeldvermijndend' opstelt. Rob Hopkins, die in Totnes de beslissende impuls tot de Transition Town beweging gaf, staat huiverig tegenover een te precieze omschrijving van wat een transitiegemeenschap nu zou moeten zijn. Het gaat hem in eerste instantie om een theorie van verandering die in het teken staat van het potentieel tot zelforganisatie van fysieke, biologische en sociale processen. Er wordt ingezet op kleinere, overzichtelijke gemeenschappen, omdat die sowieso beter zijn in het reduceren van de transactiekosten die samengaan met het maken van keuzen in groepen.² Door zo weinig mogelijk voor te schrijven hoe een Transition Town er moet uitzien, willen de zegspersonen van de beweging er voor zorgen dat er voldoende openheid en concurrentie tussen ideeën is om *groupthink* te vermijden.

Niettemin kan één en ander geleerd worden van de set invloedrijke toekomstscenario's van David Holmgren, die sterk doorwerken in Transition Towns.³ Holmgren is één van de grondleggers van de permacultuur-beweging (waar we verder in deze tekst nog op terugkomen) en heeft deze toekomstbeelden ontwikkeld om mensen gevoelig te maken voor de aanzienlijke onzekerheden die gepaard gaan met klimaatverandering en piekolie, en de waarschijnlijkheid dat die uiteindelijk zullen leiden tot een toekomst zonder toegang tot overvloedige energie (een zogenaamde *energy descent*). De scenario's worden bepaald door de relatieve snelheid waarmee klimaatverandering en schaarste van fossiele energiebronnen zich zal laten gevoelen. Het samenspannen van snelle klimaatverandering en snel schaarser wordende (goedkope) fossiele brandstoffen vormt hierbij natuurlijk het meest uitdagende perspectief voor de mensheid.

In het 'Brown Tech' scenario (escalerende klimaatverandering, relatief traag krimpend energie-aanbod) is de stad de plek waar de staat en de van hem afhankelijke elites de verworvenheden van de moderniteit met ijzere hand trachten te verdedigen tegen de potentieel destabiliserende impact van klimaatverandering door schaarste, natuurrampen en massale migratiestromen. In de scenario's die gekarakteriseerd worden door een acuut tekort aan goedkope energie (respectievelijk 'Earth Steward' en 'Life Boats')

Rob Hopkins, who provided the decisive push for the Transition Town movement in Totnes, is very keen to avoid too precise a description of what a transition community should look like. For him the most important point is a theory of change predicated on the potential for the self-organisation of physical, biological and social processes. The focus is on smaller, well-ordered communities, because these are naturally better at reducing the transaction costs associated with group decision making.² In providing as little prescription as possible for what a Transition Town should look like, the leaders of the movement aim to ensure that there is sufficient openness and competition among ideas, in order to avoid groupthink.

Nevertheless some hints can be gleaned from David Holmgren's influential set of future scenarios, which are significantly reflected in Transition Towns.³ Holmgren is one of the founders of the permaculture movement (to which we will return later in this text) and developed these future scenarios to sensitise people to the substantial insecurities connected with climate change and peak oil, and the probability that these will ultimately lead to a future without access to plentiful energy – an 'energy descent'. The scenarios are defined by the relative speed at which climate change and scarcity of fossil energy sources make themselves felt. Naturally, the combination of rapid climate change and rapidly declining (cheap) fossil fuels represents the most challenging perspective for humanity.

In the 'Brown Tech' scenario (escalating climate change, relatively slow decline in energy supply) the city is the venue where the state and the elites that depend on it attempt to defend the spoils of modernity with an iron hand against the potentially destabilising impact of climate change through scarcity, natural disasters and mass migration flows. In the scenarios characterised by an acute shortage of cheap energy ('Earth Steward' and 'Lifeboats') the city in fact largely ceases to exist. Mobility and food supply are compromised. People abandon the cities in order to salvage a precarious existence in a kind of subsistence economy. In the 'Lifeboats' scenario, in which climate change and energy scarcity conspire against humanity, the descent leads to a situation that might best be compared to the first, dark centuries following the fall of the Roman Empire. Society, and with it human

houdt de stad zelfs grotendeels op te bestaan. Mobiliteit en voedselvoorziening komen in het gedrang. Mensen verlaten de steden om zich een precair bestaan te verzekeren in een soort subsistentie-economie. In het 'reddingssloepen-scenario', waar klimaatverandering en energieschaarste tegen de mensheid samenspannen, leidt de terugval tot een toestand die misschien nog het best te vergelijken is met de eerste, donkere eeuwen na de val van het Romeinse Rijk. De maatschappij, en met haar de nederzettingsvorm, atomiseert tot een archipel van elkaar bekampende nomadische groepen en *gated communities*. Alleen in het 'Green Tech' scenario is er tijd om een meer gecoördineerde en gediversifieerde respons te bieden op de dubbele uitdaging. Het beeld van de stad in dit scenario benadert het dichtst wat vandaag verbeeld wordt als een ecologische, compacte stad die gevoed wordt door hernieuwbare energieën (zon, wind, biomassa) en stadslandbouw, en die haar mobiliteits- en materiaalstromen op een hoogtechnologische en zeer efficiënte manier beheert. De ecologische 'Garden City' is een mogelijk, maar volgens Holmgren eerder onwaarschijnlijk ontwikkelingspad. Hij, en ook Hopkins, schijnen te denken dat het verstandiger is om rekening te houden met een neergangsscenario en daarin wordt de rol van de stad hoe dan ook sterk gereduceerd. Het meest wenselijke scenario, aldus Holmgren, is wellicht 'Earth Steward': een toekomst waarin men het oude systeem niet per se in stand wil houden, maar waarin mensen nuchter omgaan met de uitdaging om een materieel eenvoudiger, maar sociaal en spiritueel rijker leven uit te bouwen.

Het archetypische beeld van verstedelijking dat zich schuilhoudt achter een 'Earth Steward' toekomst is dat van de middeleeuwse stad. De stad herneemt haar vroegere functie van marktplaats waar bescheiden materiaal- en voedselstromen worden uitgewisseld. Het is treffend dat Rob Hopkins in de inleiding tot zijn invloedrijke transitiehandboek⁴ een visie

settlement, atomises into an archipelago of conflicting nomadic groups and gated communities. Only in the 'Green Tech' scenario is there time to effect a more coordinated and diversified response to the dual challenge. The idea of the city in this scenario comes closest to what is represented today as an ecologically sustainable, compact city supplied with renewable energies (solar, wind, biomass) and urban agriculture, which regulates its mobility and material flows in a high-tech and highly efficient way. The ecological 'Garden City' is a possible, but in Holmgren's view rather improbable, development path. He, like Hopkins, evidently considers it more sensible to prepare for a decline scenario, and in this the role of the city is significantly reduced no matter what happens. The most desirable scenario, according to Holmgren, is probably 'Earth Steward': a future in which the objective is not to maintain the old system per se; instead, people deal in a level-headed way with the challenge of building a materially simpler but socially and spiritually richer life.

The archetypal image of urbanisation behind an 'Earth Steward' future is that of the medieval city. The city resumes its former function as a marketplace where modest flows of material and food are exchanged. It is telling that Rob Hopkins, in the introduction to his influential *Transition Handbook*,⁴ evokes a vision of a visit, in 1990, to the Hunza Valley in northern Pakistan: 'Here was a society which lived within its limits and had evolved a dazzlingly sophisticated yet simple way of doing so.' He writes about the careful way waste is disposed of, the ingenious yet simple thermoregulation in Hunza houses, the precise irrigation of the well-maintained but not strictly regimented fields, the profusion of fruit trees and food-bearing shrubs, and, finally, the benefit of a slower life at a pedestrian pace, with enough time for social contacts and greater physical fitness. In short, Hunza, to Hopkins, is 'quite simply the most

1 A. Drengson en B. Devall, *The Ecology of Wisdom. Writings by Arne Naess* (Berkeley, CA: Counterpoint, 2008).
2 M. Storper, 'Community and Economics', in: A. Ash en J. Robert (red.), *Community, Economic Creativity and Organization* (Oxford: Oxford University Press, 2008).

3 D. Holmgren, *Future Scenarios. How Communities Can Adapt to Peak Oil and Climate Change* (White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing Company, 2009).
4 R. Hopkins, *The Transition Handbook: From Oil Dependency to Local Resilience* (Totnes: Green Books, 2008).

1 A. Drengson en B. Devall, *The Ecology of Wisdom: Writings by Arne Naess* (Berkeley, CA: Counterpoint, 2008).
2 M. Storper, 'Community and Economics', in: A. Ash en J. Robert (eds.), *Community, Economic Creativity and Organization* (Oxford: Oxford University Press, 2008).

3 D. Holmgren, *Future Scenarios: How Communities Can Adapt to Peak Oil and Climate Change* (White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing Company, 2009).
4 R. Hopkins, *The Transition Handbook: From Oil Dependency to Local Resilience* (Totnes: Green Books, 2008).

evocert van een bezoek, in 1990, aan de Hunza-vallei in Noord-Pakistan: 'Hier was een samenleving die leefde binnen haar grenzen en daarvoor een duizelingwekkend gesofisticeerde en toch ook eenvoudige aanpak had ontwikkeld.' Hij schrijft over de zorgvuldige manier waarmee met afval wordt omgegaan, de slimme maar eenvoudige thermoregulatie in Hunza-huizen, de nauwkeurige bevoeding van de goed onderhouden maar niet strikt geregimenteerde velden, de overvloed aan fruitbomen en voedsel dragende heesters, en, tot slot, het voordeel van een trager leven op voetgangerstempo, met voldoende tijd voor sociale contacten en een grotere lichamelijke fitheid. Kortom, Hunza is voor Hopkins eenvoudigweg de mooiste, rustigste, gelukkigste en overvloedigste plek die hij ooit het voorrecht had te kunnen bezoeken.⁵

DE TERRITORIALISTISCHE SCHOOL

De Territorialistische School staat voor een uitgesproken positie in het duurzame verstedelijkingsdebat waarvan de Italiaanse stedenbouwkundige Alberto Magnaghi de meest prominente zegsman is.⁶ Ook in de Territorialistische School wordt een project van bottom up mondialisering in de steigers gezet, gecentreerd op de kleine en middelgrote stad. Magnaghi veroordeelt het Europese model van territoriale ontwikkeling dat zich sinds het Verdrag van Nice (2000) nadrukkelijk inschrijft in een neo-liberale economische visie. Het resultaat is volgens hem een snelle homogenisering van territoria, culturen en consumptiemodellen. Paradoxaal genoeg zit achter dit proces van de-territorialisatie, waarin ruimte simpelweg dienst doet als generieke drager voor metabolische stromen, geen echte visie. Het wordt gedreven door sectoriële belangen en mondt uit in een chaotische opeenstapeling van infrastructurele ingrepen en stadsvernieuingsprojecten. De Territorialistische School zet hier een waardecreatiemodel tegenover dat berust op synergetische verbindingen tussen vier duurzaamheidsstrategieën: 1) de valorisatie van plaats specifieke eigenschappen (identiteit, lokale kennis, natuurlijk en cultureel erfgoed); 2) de versterking van lokaal bestuur, onder meer door een hogere graad van participatie van

beautiful, tranquil, happy and abundant place I have ever visited'.⁵

THE TERRITORIALIST SCHOOL

The Territorialist School represents a distinct position in the debate on sustainable urbanisation, with Italian urban design scholar Alberto Magnaghi as its most prominent exponent.⁶ The Territorialist School also involves constructing a bottom-up globalisation project, centred on the small and mid-size city. Magnaghi condemns the European model of territorial development, which since the Treaty of Nice (2000) has expressly conformed to a neoliberal economic vision. The result, in his view, is a rapid homogenisation of territories, cultures and models of consumption. Paradoxically, this process of de-territorialisation, in which space simply serves as a generic support for metabolic flows, is not based on any real vision. It is driven by sectorial interests and results in a chaotic accumulation of infrastructure interventions and urban regeneration projects. The Territorialist School counters this with a value creation model based on synergistic linkages among four sustainability strategies: 1) the valorisation of site-specific qualities (identity, local knowledge, natural and cultural heritage); 2) the reinforcement of local governance, including a higher degree of citizen participation in decision-making processes; 3) the local anchoring of employment and productive capacity; and 4) the maintenance of context-specific balances between humans and the environment.

While the basic premises differ (climate change and peak oil do not play an explicit role in Territorialism) these approaches also manifest themselves primarily as an emancipatory project. According to Magnaghi the greatest obstacle to change lies in the way citizens are disconnected from their spatial context and implicit capacity to act. In contrast to the Transition movement, the Territorialist School does present a clearly articulated model for spatial development. It explicitly rejects the hierarchic centre/periphery model. Metropolises should not be seen as metabolic black holes imbedded in a functionally subordinate territory. Instead, a

burgers in besluitvormingsprocessen; 3) de lokale verankering van werkgelegenheid en productieve capaciteit; en 4) het bewaren van contextspecifieke evenwichten tussen mens en milieu.

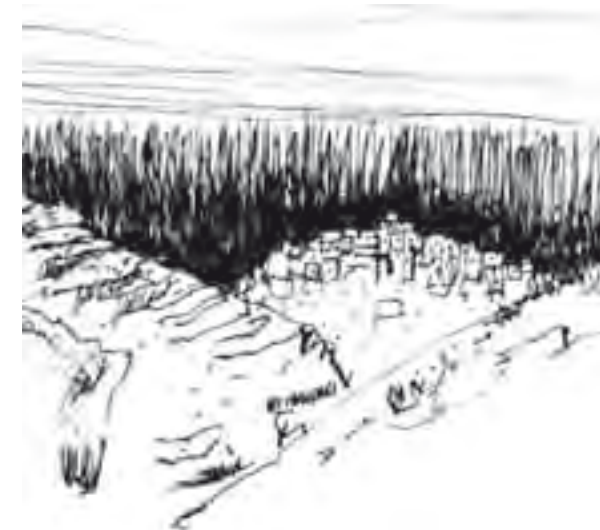
Hoewel de uitgangspunten verschillen (klimaatverandering en piekolie spelen geen nadrukkelijke rol in het Territorialisme) manifesteren ook deze benaderingen zich in de eerste plaats als emancipatorisch project. Volgens Magnaghi zit het belangrijkste struikelblok voor verandering in de ont koppeling van burgers van hun ruimtelijke context en impliciet beschikbare handelingsvermogen. In tegenstelling tot de Transitiebeweging schuift de Territorialistische School wel een duidelijk gearticuleerd ruimtelijk ontwikkelingsmodel naar voren. Nadrukkelijk wijst ze het hiërarchisch centrum/periferie model af. Metropoliten mogen niet gezien worden als metabolische zwarte gaten, ingebed in een functioneel ondergeschikt territorium. In plaats daarvan wordt de visie van een stedelijke bioregio als netwerk naar voren geschoven. Magnaghi evocert hier het beeld van een horizontale metropool als fractale structuur van kleine steden, dorpen en wijken die elk over hun eigen centrum, publieke ruimte, identiteit, productieve capaciteit en ecologische kwaliteit beschikken.

De onderlegger voor het project van herterritorialisering is een historisch gecodeerde ruimte waarin een diepgewortelde reciprociteit bestond tussen het natuurlijk systeem en zijn menselijke bewoning. De gebanaliseerde ruimte van historische kernen, herleid tot quasi-themaparken, wordt als ankerpunt genomen voor een project waarin zich een nieuwe basisdemocratie van kleine gemeenschappen nestelt, die opnieuw de verantwoordelijkheid nemen voor de streek die ze bewonen. Magnaghi pleit voor een verruimde kijk op erfgoed, voorbij een eng begrepen notie van behoud. Niet alleen het regionalisme van Patrick Geddes, maar ook diens visie op erfgoed blijkt hier een directe bron van inspiratie te zijn.⁷ Het territorium is een reservoir aan mogelijkheden die in meer of mindere mate door de historische bewoning van vorige generaties zijn vrijgemaakt en zich door elke generatie opnieuw kunnen worden toegeëigend en ingebed in een nieuw project. Erfgoed staat ook voor een blik op het territorium waarin cultuur en natuur in elkaar opgaan. Het territorium is tegelijk een waarde en een bron.

vision of an urban bioregion as a network is presented. Here Magnaghi evokes the idea of a horizontal metropolis as a fractal structure of small cities, villages and boroughs, each with its own centre, public space, identity, productive capacity and ecological quality.

The foundation for the project of re-territorialisation is a historically coded space in which a deep-rooted reciprocity used to exist between the natural system and its human habitation. The banalised space of historic cores, reduced to quasi-theme parks, is used as an anchoring point for a project that nurtures a new grassroots democracy of small communities once more taking responsibility for the region they inhabit. Magnaghi calls for an expanded definition of heritage, beyond a narrowly interpreted notion of preservation. Patrick Geddes's regionalism, as well as his vision of heritage, proves to be a direct source of inspiration.⁷ The territory is a reservoir of possibilities released to a greater or lesser extent by the historic habitation of previous generations, which can be reappropriated and imbedded in a new project by each generation. Heritage also stands for a view of the territory in which culture and nature merge. The territory is simultaneously a value and a resource.

The medieval city also plays an explicit role in the model involved in the Territorialist School. The archetype of the Italian hill town graces the cover of Magnaghi's *Le projet local*. This is not surprising given the fact that

'Village / Dorp', pencil sketch by/potloodschets A. Magnaghi

5 Ibid., 12.
6 A. Magnaghi, *The urban village: a charter for democracy and local self-sustainable development* (Londen: Zed Books, 2005).
7 Ibid., 59.

5 Ibid., 12.
6 A. Magnaghi, *The Urban Village: A Charter for Democracy and Local Self-Sustainable Development* (London: Zed Books, 2005).
7 Ibid., 59.

2 Strategy
Mid-Size Urbanism
Cityscapes for the Post-Carbon Age
The Small City as a Localised Utopia

2.1 Imagery
Order and Measure
Imagining Urbanism around 1900
Urban Revival in Antwerp

2.2 Strategy
Mid-Size Urbanism
Cityscapes for the Post-Carbon Age
The Small City as a Localised Utopia

2.3 Imagery
Order and Measure
Imagining Urbanism around 1900
Urban Revival in Antwerp

2.4 Strategy
Mid-Size Urbanism
Cityscapes for the Post-Carbon Age
The Small City as a Localised Utopia

2.5 Imagery
Order and Measure
Imagining Urbanism around 1900
Urban Revival in Antwerp

De middeleeuwse stad speelt in de beeldvorming rond de Territorialistische School eveneens een nadrukkelijke rol. Het archetype van de Italiaanse heuvelstad siert de omslag van Magnaghi's *Le Project Local*. Niet verwonderlijk gezien het feit dat het zwaartepunt van het werk van Magnaghi en zijn collega's zich situeert in de overwegend kleinstedelijke matrix van Centraal- en Zuid-Italië. Niettemin wordt de stad nooit in isolement voorgesteld, maar altijd ingebed in haar territorium. De beelden en sceneren niet zozeer een historisch archetype, maar een netwerk van synergetische relaties tussen landschappelijke, infrastructurele en erfgoedelementen.

EEN BREUK IN DE GESCHIEDENIS

Transition Towns en de Territorialistische School worden verbonden door een dystopisch perspectief, een *state of exception* waarop het heersend ontwikkelingsregime uit inertie, domheid of hebzucht geen antwoord weet. De ontwikkeling van stad en regio wordt historisch gekenmerkt door een dialectiek van territorialisering en de-territorialisering, zo stelt Magnaghi. Vandaag is het echter niet langer zo 'dat de-territorialisering de vorm aanneemt van een doorgangsfase naar een nieuwe vorm van territorialiteit'.⁸ Het proces van de-territorialisering wordt onomkeerbaar: 'Nu is een intrinsiek de-territoriaal systeem bepalend. Het is georganiseerd in een steeds artificiële, niet-temporele abstracte ruimte die de historische gelaagdheid van streken, plekken en hun territoriale typen de-structureert'.⁹ De benadering van de Territorialistische School beantwoordt deze diagnose met een direct pleidooi voor het herstel van een wederkerigheid tussen stad en land, om op die wijze een positie te herstellen waarin geen onomkeerbare claims op de toekomst worden gelegd.

Ook de Transition Town beweging schuift een archetypisch beeld van reversibele historische ontwikkeling naar voren als antwoord op de door klimaatverandering en piekolie bepaalde aporie. Een *energy descent* is een gedisciplineerd en ethisch omkaderd proces van transitie naar een maatschappij die veel energiezuiniger is, minder consumeert en ook veel minder mensen omvat. Met deze transitie is het iconisch beeld verbonden: de 'energiepuls'. Dit is een grafiek die de apex van energiegulzigheid die we vandaag meemaken in een breder tijdvenster zet, geklemd tussen

the core of the work of Magnaghi and his colleagues is situated in the matrix of predominantly small cities of central and southern Italy. Nevertheless, the town is never presented in isolation, but always imbedded in its territory. The images conjure up not so much a historical archetype as a network of synergistic relationships among elements of the landscape, infrastructure and heritage.

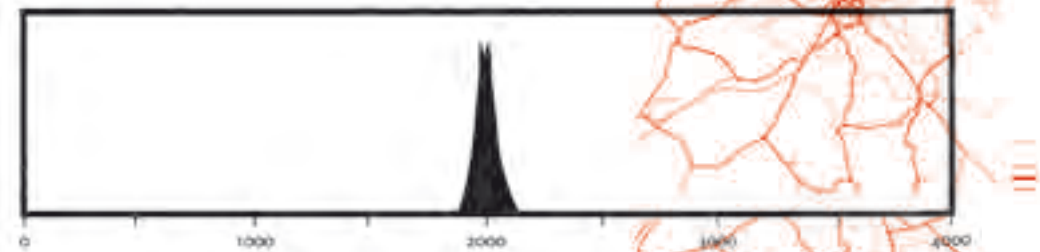
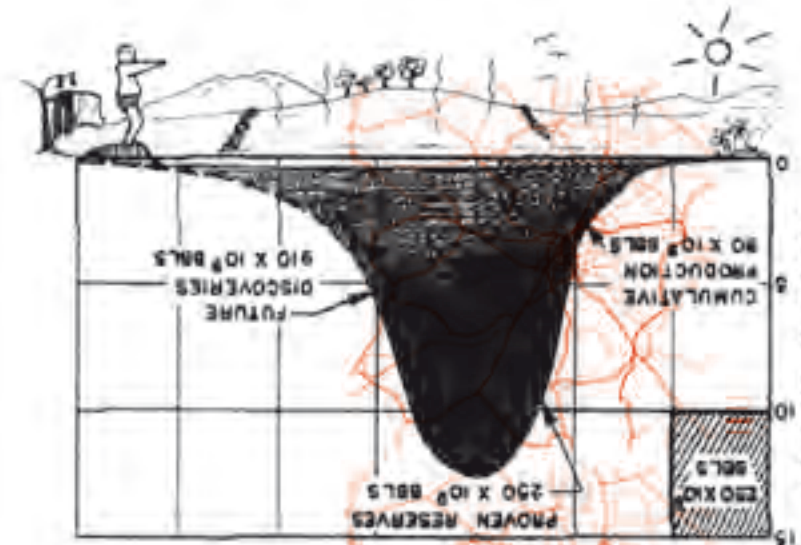
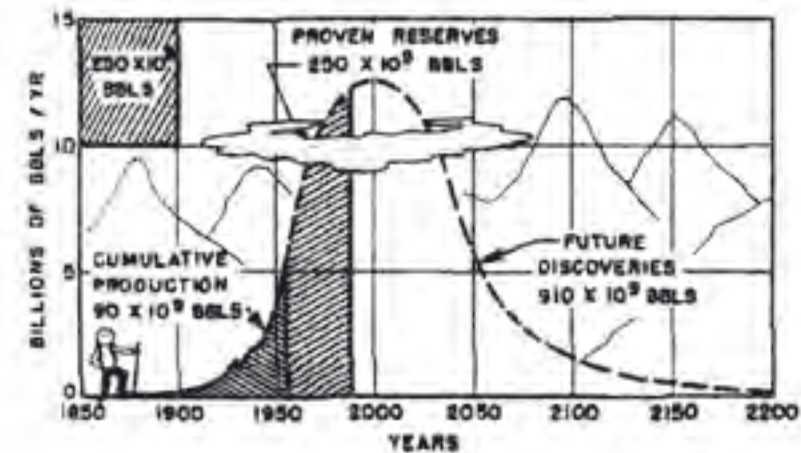
A BREAKING POINT IN HISTORY

Transition Towns and the Territorialist School are linked by a dystopian perspective, a state of exception for which the prevailing development regime, through inertia, stupidity or greed, has no solution. Historically, urban and regional development has been characterised by a dialectic of territorialisation and de-territorialisation, Magnaghi argues. Today, however, 'deterritorialization does not take the form - as in the past - of a phase of transition towards a new territoriality'.⁸ The process of de-territorialisation is becoming irreversible: 'This time it has been determined by an intrinsically de-territorialised socioeconomic system, organised in an increasingly artificial atemporal abstract space destructuring (because of the form and speed of the process) the historical stratification of regions, places and their territorial types'.⁹ The approach of the Territorialist School responds to this diagnosis with a direct appeal for re-establishing reciprocity between town and country, in order to re-establish a position in which irreversible claims are not placed on the future.

The Transition Town movement also presents an archetypal image of reversible historical development as an answer to the aporia defined by climate change and peak oil. An energy descent is a disciplined and ethically framed process of transition to a society that is much more energy-efficient, consumes less and also numbers far fewer people. This transition is linked to the iconic image of the 'energy pulse', a graph that places the apex of energy gluttony we are experiencing today in a broader window of time, wedged between a low-energy pre-industrial society (in the year 1000) and a future sustainable society (in 2500).

Another image Hopkins meaningfully deconstructs is the symmetrical Hubbert curve,

⁸ Ibid., 17.
⁹ Ibid.

'Hubbert curve and/en inverted/omgekeerde Hubbert curve' (Hopkins, 2008)

'Energy pulse' (Hopkins, 2008)

een energiezuinige pre-industriële samenleving (anno 1000) en een toekomstige duurzame samenleving (anno 2500).

Een ander beeld dat Hopkins betekenisvol deconstrueert is de symmetrische Hubbert-curve die de wereldproductie van aardolie als functie van tijd voorstelt. In plaats van hem voor te stellen als een piek draait Hopkins hem om. Het fossiele tijdperk wordt zo een lagune waarin we te diep gedoken zijn en bijna verdronken:

Zo gezien wordt de wedloop naar een gedecarboniseerde wereld, vrij van fossiele brandstoffen, een instinctieve rush naar zelfbehoud, een collectief verzaken aan een manier van leven die ons niet meer gelukkig maakt, gedreven door de wens om onze longen te vullen met iets wat nog niet helemaal klaar omschreven is, maar waarvan we wel weten dat we er beter van worden.¹⁰

De nadruk bij Transition Towns en de Territorialistische School op een omkeerbare historische ontwikkeling legt een link tussen het gewenste toekomstbeeld en een (al dan niet ingebeeld) verleden waarin wel sprake was van een dergelijke evenwichtige, vol te houden ontwikkeling. Zowel een neergangsscenario als her-territorialisering schetst een visie op de toekomst die aanvangt bij een reflectie op het kantelpunt in de geschiedenis waarop stedelijke ontwikkeling het evenwicht met het territorium verstoort.¹¹ Daarmee wordt het ontwikkelingsperspectief verankerd in een beeld van de werkelijkheid dat de toekomst als het ware opnieuw laat beginnen op dit punt.

DE KLEINE STAD ALS OEFENING IN POSITIEF DENKEN

Wat de stad betreft laat de nadruk op de kleine schaal toe om het neergangsperspectief retorisch om te buigen tot een positief, emanciperend toekomstbeeld waarin we het noodgedwongen met minder moeten doen en zullen moeten terugvallen op een meer gelocaliseerde verhouding tot het territorium. De kleine stad is een oefening in positief denken tegen het licht van een door ecologische rampspoed bezwaarde toekomst. Het beeld ervan ontstaat als de optelsom van concrete acties die elk van ons in zijn eigen omgeving kan ondernemen. Deze bevattelijke wereld staat in scherp contrast met het door een blinde consumptie gedreven heden. De beelden van een historische, maar tegelijk 'tijdloze' kleinstedelijkheid staan in die

which represents global petroleum production as a function of time. Instead of looking at this as a 'mountain' peak, Hopkins turns it upside down. The fossil fuel age becomes a 'fetid lagoon' into which we dived too deep and nearly drowned:

Viewed like this, the race for a decarbonised, fossil fuel-free world becomes an instinctive rush to mass self-preservation, a collective abandonment of a way of living that no longer makes us happy, driven by the urge to fill our lungs with something as yet not completely defined yet which we instinctively know will makes us happier than what we have now.¹⁰

The emphasis Transition Towns and the Territorialist School place on an irreversible historical evolution makes a connection between the desired future scenario and a (possibly imagined) past in which such balanced, sustainable development did exist. Both the descent scenario and re-territorialisation outline a vision of the future that begins with a reflection on the tipping point in history at which urban development upsets the balance with its territory.¹¹ As a result the development perspective is anchored in an idea of reality that sees the future, as it were, start over at this point.

THE SMALL CITY AS AN EXERCISE IN POSITIVE THINKING

As far as the city is concerned the emphasis on the small scale makes it possible to modify the perspective of decline into a positive, emancipating future scenario in which we are compelled to do with less and have to return to a more localised relationship with the territory. The small city is an exercise in positive thinking in response to a future plagued by ecological disaster. The model that emerges is the sum of concrete actions that each of us can undertake in his or her own surroundings. This intelligible world stands in sharp contrast with the present driven by blind consumption. In this sense the models of a historical yet 'timeless' system of small cities represent more a break with history than a historical revival.

This also lends the medieval archetype a different significance. It ties in with the picture Françoise Choay paints of the medieval city as a 'space of human contact'. Against the backdrop of limited mobility, a local, artisanal economy and predominantly oral communica-

tion, the city itself takes on the function of information medium, decipherable not only to the eye but also and especially through the experience of movement on foot. As in the Hunza villages, the medieval settlements are simultaneously highly interwoven and highly differentiated. Streets and houses flow into one other; everyone comes in contact with everyone else. The civil, professional, mercantile and personal spheres overlap in a contingent urban topography. Every street and façade is unique. Another level of differentiation is expressed in the contrast between the chaos of the urban fabric and the monumentality of cathedrals and public buildings.¹² In Hunza this contrast is provided by the peaks of the Karakoram mountain range.

Het middeleeuwse archetype krijgt hiermee ook een andere betekenis. Het knoopt aan bij het beeld dat Françoise Choay schetst van de middeleeuwse stad als 'ruimte van het menselijk contact'. Tegen de achtergrond van een beperkte mobiliteit, een lokale, ambachtelijke economie en een grotendeels mondelinge communicatie krijgt de stad zelf de functie van informatiedrager, ontcijferbaar niet alleen voor het oog, maar ook en vooral door de ervaring van de beweging te voet. Net als in de Hunza-dorpen zijn de middeleeuwse nederzettingen tegelijk zeer verweven en zeer gedifferentieerd. Straten en huizen gaan in elkaar over, iedereen komt met iedereen in contact. De burgerlijke, professionele, mercantiele en persoonlijke sferen overlappen elkaar in een contingente stedelijke topografie. Geen straat en geen gevel zijn hetzelfde. Een ander differentiatieniveau komt tot uiting in het contrast tussen de rommeligheid van het stedelijk weefsel en de monumentaliteit van kathedralen en publieke gebouwen.¹² In Hunza zorgen de pieken van het Karakoramgebergte voor deze tegenstelling.

Dit beeld van de middeleeuwse stad wordt niet enkel opgeroepen door dergelijke schematische, historische oefeningen die de toekomst spiegelen aan een historisch ijkpunt. De beelden van *small town England* of van Italiaanse heuvelsteden lijken vooral voort te komen uit directe associaties die ontstaan binnen de sterke lokale impuls die beide bewegingen drijven. De kleine stad is Totnes, of Groningen of Leuven, of eender welke kleine stad die zich in het transitienetwerk heeft ingeschreven. De concrete beelden staan voor de mogelijkheid om te handelen hier en nu en vormen het positieve antwoord op het quasi-apocalyptisch narratief van neergang en olieschaarste.

Hopkins is niet geïnteresseerd in de stad als typologie en structuur. 'Schaal' is veeleer een psychologische en fenomenologische variabele. Schaal is belangrijk in zoverre hij het proces van ontwerp van een nieuwe gemeenschap, als politieke activiteit, kan katalyseren door een zekere sfeer en een bepaalde overdrachtssnelheid van informatie en competenties. Transition Towns zijn in essentie *Transition Communities of Practice*.

8 Ibid., 17.

9 Ibid.

10 Hopkins, *The Transition Handbook*, op. cit. (noot 4), 93.

11 Magnaghi, *The urban village*, op. cit. (noot 6), 59, 57.

12 F. Choay, *La terre qui meurt* (Parijs: Éditions Fayard, 2011).

10 Hopkins, *The Transition Handbook*, op. cit. (note 4), 93.

11 Magnaghi, *The Urban Village*, op. cit. (note 6), 59, 57.

12 F. Choay, *La terre qui meurt* (Paris: Éditions Fayard, 2011).

2 Strategy
Mid-Size Urbanism
Citiescapes for the Post-Carbon Age.
The Small City as a Localised Utopia
Biosolar Shifting Images of a Western
Beleive City
The Architecture and the City
A Double Character in the Production of Urban
Imagery
Order and Measure
Imagining Urban Renewal
Urban Writing on the
Urban Renewal in Antwerp

Ze belichamen heuristische strategieën van actie-onderzoek naar de preferenties van de mensen die er deel van uitmaken en helpen leden ontdekken wat ze nu 'echt' in het leven willen. Daarvoor moeten ze eerst begrijpen wat klimaatverandering, piekolie, en een in toenemende mate volatiel financieel systeem voor hun toekomst betekenen. En ze moeten uit zichzelf en van anderen kunnen leren om met die grote veranderingen weerbaar om te gaan.

AGENCY IN EEN SYSTEEMPERSPECTIEF

Zowel het transitiedenken als de Territorialistische School houdt een heropleving van het systeemdenken in de stedenbouw en ruimtelijke ordening in, een heropleving die zich echter verre houdt van de mechanistische, cybernetische denkstijl uit de jaren 1960 en 1970. Zo worden de ideeën die ten grondslag liggen aan de Transition Town beweging, in aanzienlijke mate geïnspireerd door de praktijk van permacultuur. Dat is een ethisch gefundeerde cultuurmethode voor kleinschalige voedselproductiesystemen die de natuurlijke balans en dynamiek in een ecosysteem zoveel mogelijk trachten te respecteren. De interventieprincipes aan de basis van deze cultuurmethode zijn door David Holmgren veralgemeniseerd tot een 'ontwerpsysteem' dat ook lokale gemeenschappen kan helpen een maatschappelijke overgang naar een meer duurzame cultuur te maken. Ook Magnaghi verzet zich expliciet tegen de dominantie van een te functionalistisch begrepen, metabolisch perspectief binnen het duurzaamheidsdenken,¹³ omdat het naar zijn aanvoelen het territorium verregaand abstraheert en homogeniseert, en bovendien het handelend vermogen van burgers op de achtergrond plaatst.

Beide perspectieven bekritisieren dus een technocratisch duurzaamheidsdenken. Door de nadruk op lokaal bestuur en lokale actie amenderen ze een door systeemdenkers gedomineerd ecologisme. De lokale stad is een verbeelde ruimte waarin het regionaal metabolisme zich niet presenteert als mechanische wereld waarin we worden fijngemalen en verteerd, maar als een geleefde werkelijkheid waaraan we concreet bijdragen door afvalvermindering, de creatie van gesloten kringlopen, lokale energie-opwekking en de introductie van complementaire munten. In een context waarin de discussie over eco-systeemdiensten en de economische waardering van het biotisch milieu

AGENCY IN A SYSTEMS PERSPECTIVE
Both transition thinking and the Territorialist School entail a revival of systems thinking in urban development and spatial planning – a revival, however, that is far removed from the mechanistic, cybernetic thinking style of the 1960s and 1970s. The ideas that underpin the Transition Town movement, for instance, are inspired to a considerable degree by the practice of permaculture, an ethically grounded cultivation method for small-scale food production that strives, as far as possible, to respect the natural balance and dynamic in an ecosystem. The intervention principles at the root of this cultivation method have been generalised by David Holmgren into a 'design system' that can also help local communities effect a social transition to more sustainable cultivation. Magnaghi too explicitly opposes the dominance of an excessively functionalist metabolic perspective within sustainability thinking,¹³ because he feels it drastically abstracts and homogenises the territory, and also relegates the active capacity of citizens to the background.

So both perspectives criticise a technocratic sustainability thinking. With an emphasis on local governance and local action they amend an ecologism dominated by systems thinkers. The local city is an imagined space in which regional metabolism does not present itself as a mechanical world in which we are ground up and digested, but as a lived reality to which we concretely contribute through waste reduction, the creation of closed-loop systems, local energy production and the introduction of complementary currencies. In a context in which the debate about eco-system serves and the economic valuation of the biotic environment is in full swing, there is a need for perspectives that, for the moment, decipher the positive externalities produced by natural and urban environment, in terms of their significance for the community. In the same movement this confirms the city as the quintessential setting in which to build up natural, social and cultural capital and share it among the local community.

Both movements offer an interesting commentary on the societal ambiguity of ecological systems thinking. Systems analysis has a tendency to relegate a value-oriented discourse to the background, which is why people like Jurgen Habermas in the 1980s

volop woedt, is er nood aan perspectieven die de positieve externaliteiten, geleverd door natuurlijke en stedelijke milieus, vooreerst lezen in termen van hun betekenis voor de gemeenschap. In dezelfde beweging wordt daarmee de stad bevestigd als het milieu bij uitstek waarin natuurlijk, sociaal en cultureel kapitaal wordt opgebouwd en binnen de lokale gemeenschap gedeeld.

Beide bewegingen leveren een interessant commentaar op de maatschappelijke dubbeltzinnigheid van het ecologisch systeemdenken. Systeemanalyse heeft de neiging een waardegeoriënteerd vertoog naar de achtergrond te drukken. Om diezelfde redenen werd de sociale-systeemtheorie in de jaren 1980 door mensen als Jürgen Habermas weggezet als akritisch en sociaal conservatief.¹⁴ In algemene termen kan men stellen dat systeemdenken een normatieve stellingname opschort en de nadruk legt op de relatieve coherentie van een heersend (functioneel) regime. De populariteit van het systeemdenken weerspiegelt de algemene verschuiving van politiek naar bestuurlijk denken. Het radicaal pleidooi voor basisdemocratie (*the new municipium*) in de Territorialistische School kan gelezen worden als een expliciete poging om tot een herpolitiseren van het hedendaags maatschappelijk debat te komen.

DE TERRITORIALE EENHEID, EEN GELOKALISEERDE UTOPIE?

Waar de nadruk op de kleine schaal voor de Transition Town beweging vooral gelinkt is aan een pleidooi voor positieve actie en mobilisatie binnen face-to-face netwerken, is de Territorialistische School veel sterker verankerd in een ruimtelijke reflectie op schaal. Bij Magnaghi treffen we vooral het doordenken van de ruimtelijke coherentie die kan worden bewerkstelligd op elk specifiek schaalniveau. Hij is op zoek naar de territoriale eenheid waarbinnen cycli zich sluiten en de relatieve autonomie van een systemische eenheid kan worden afgelijnd, gecultiveerd en versterkt. Deze eenheden plaatsen de historische steden terug in het territorium en herstellen

were quick to label social systems theory acritical and socially conservative.¹⁴ In general terms it can be said that systems thinking suspends normative judgement and places the emphasis on the relative coherence of a prevailing (functional) regime. The popularity of systems thinking reflects the general shift from political to managerial thinking. The radical call for grassroots democracy (the new municipium) in the Territorialist School can be read as an explicit attempt to re-politicise the current societal debate.

THE TERRITORIAL ENTITY: A LOCALISED UTOPIA?

Whereas for the Transition Town movement the emphasis on the small scale is primarily linked to a call for positive action and mobilisation within face-to-face networks, the Territorialist School is much more solidly anchored in a spatial reflection on scale. In Magnaghi's work we find, above all, a theory of spatial coherence that can be generated at every specific level of scale. He is searching for the territorial entity within which cycles are completed and the relative autonomy of a systemic entity can be delineated, cultivated and reinforced. These entities reposition the historic cities in the territory and restore the historic link between city and hinterland. This new connection is the source of a new ecological equilibrium as well as of a new cultural identity. The right scale is defined by the spatial entity that produces unity.

This approach immediately sets the Territorialist School on the slippery slope of communitarian thinking. The sociopolitical direction the Territorialist School gives to these new entities is explicitly leftist. In his description of the 'new municipia' that are supposed to guarantee the re-appropriation of the territory, Magnaghi alludes to Kropotkin's anarchist grassroots communities and the bio-regional tradition of Geddes and Mumford. With this allusion, however, Magnaghi seems to also bring in the static social reality that is specific to the idea of the bio-region. For Geddes and Mumford the region was the mirror that

13 A. Wolman, 'The metabolism of cities', *Scientific American*, jrg. 213 (1965) nr. 3, 179-190. H. Girardet, *CitiesPeoplePlanet – Urban Development and Climate Change* (Chichester: Wiley, 2008, 2^e druk).

14 J. Habermas en N. Luhmann, *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie – was leistet die Systemforschung?* (Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1971).

13 A. Wolman, 'The Metabolism of Cities', *Scientific American*, vol. 213 (1965) no. 3, 179-190; H. Girardet, *CitiesPeoplePlanet – Urban Development and Climate Change* (Chichester: Wiley, 2008, second edition).

14 J. Habermas and N. Luhmann, *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie – was leistet die Systemforschung?* (Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1971).

de historische band tussen stad en hinterland. Dit nieuwe verband is zowel de bron van een nieuw ecologisch equilibrium als van een nieuwe culturele identiteit. De juiste schaal wordt bepaald door de ruimtelijke eenheid die eenheid brengt.

Deze benadering plaatst de Territorialistische School meteen ook op het hellend vlak van het communautaire denken. De sociaal-politieke invulling die de Territorialistische School aan deze nieuwe eenheden geeft, is nadrukkelijk links. Magnaghi verwijst in zijn beschrijving van de 'nieuwe municipia' die voor de wedertoeëigening van het territorium moeten instaan, naar de anarchistische basisgemeenschappen van Kropotkin en de bioregionale traditie van Geddes en Mumford. Maar met die verwijzing lijkt Magnaghi de statische sociale realiteit die aan het beeld van de bioregio eigen is, binnen te halen. Voor Geddes en Mumford was de regio de spiegel die mensen ertoe beweegt over hun plaats in de wereld na te denken. De regio biedt iedereen de kans om – in aansluiting op de potenties die het natuurlijk systeem biedt en conform ieders persoonlijke ontplooiing – een plaats in de wereld in te nemen. Maar dit beeld, met een plaats voor iedereen, zet meteen ook iedereen op zijn plaats: de boer op de akker, de visser op zee, de handelaar in de stad, de bakker in zijn bakkerij.

Tegen die achtergrond is de afwezigheid van een bredere cosmopolitane blik op de samenleving binnen de Territorialistische School stuitend. De indruk die Magnaghi's pleidooi nalaat is (ondanks de pogingen om dit formeel te ontkennen) uiteindelijk eerder antistadelijk.¹⁵ De afkeer van de metropoolregio als een plek van ontworteling is tevens de ontkenning van het feit dat die ontworteling de conditie is, die voor de steeds groter wordende nomadische bevolking van deze planeet als dagelijkse realiteit wordt beleefd. En minstens even belangrijk, het is de miskennis van het emancipatorisch karakter van dit nomadisme. Dit is Magnaghi op zijn kleinst: een verhaal over een communautair regionalistisch denken als antwoord op globalisering.

Maar dit oordeel verdient toch enige nuancering. Het pleidooi voor territoriale verankering en de kleine stad wordt door Magnaghi samengevat als een pleidooi voor de gelokaliseerde utopie. Daarmee, zo stelt Françoise Choay, geeft Magnaghi een nieuw

motivates people to think about their place in the world. The region offers everyone the chance – in accordance with the opportunities provided by the natural system and in keeping with everyone's personal development – to carve out a place in the world. But this idea, with a place for everyone, also instantly puts everyone in his or her place: the farmer in the field, the fisherman out at sea, the tradesman in the city, the baker in his bakery.

Against this backdrop the absence of a broader cosmopolitan view of society in the Territorialist School is shocking. The impression Magnaghi's argument leaves (in spite of attempts to deny this formally) is ultimately rather anti-urban.¹⁵ Rejecting the metropolitan region as a place of uprooting also means denying the fact that this uprooting is a condition experienced as everyday reality by the steadily growing nomadic population of this planet. And at least as importantly, it ignores the emancipatory character of this nomadism. This is Magnaghi at his most limited: a story about a communitarian regionalist philosophy as an answer to globalisation.

This assessment, however, merits some nuance. Magnaghi sums up the call for territorial anchoring and the small city as a call for a localised utopia. In doing so, argues Françoise Choay, Magnaghi provides a new impetus to the utopian tradition as established by Thomas More:

The utopia is based on a critique of existing society, judged to be bad; it aims to establish a 'good society' that is its opposite in every way. Transition from the former to the latter requires the conception of a 'model built space' (not necessarily a city) that will be the indispensable support of the new institutions.¹⁶

Today this utopian impetus begins with the rejection of the hegemony of the globalisation process. In its place is posited an alternative project, which must, however, be conceived no longer as a project but as a 'scenario':

Whereas More's spatial and social models were conceived by a single individual and remained confined to paper, today the scenario defines a process to be constructed over time, by a real community reconnecting with a code of public ethics and with the political.¹⁷

This definition reaffirms the impression that emphasis on the small city is primarily part

elan aan de utopische traditie zoals neergezet door Thomas More:

De utopie is gebaseerd op de kritiek van de bestaande samenleving, die slecht wordt bevonden, en beoogt de oprichting van de 'goede samenleving' die punt voor punt het tegenovergestelde voorstaat. De overgang van de ene naar de andere vereist dat een 'gebouwde modelruimte' (niet noodzakelijk een stad) bedacht wordt, die de nieuwe instituties moet schragen.¹⁶

Dit utopisch elan begint vandaag bij de verwerping van de hegemonie van het globaliseringsproces. Wat daar tegenover geplaatst wordt is een alternatief project, dat echter niet langer als project maar als 'scenario' gedacht moet worden:

Waar zowel het ruimtelijke model als het sociale model van More door een enkel individu op papier bedacht was, definieert het scenario op vandaag een proces dat in de loop der tijd moet worden opgebouwd door een reële gemeenschap die opnieuw aanknoopt bij een publieke ethiek en het politieke.¹⁷

Deze beschrijving bevestigt de indruk dat nadruk op de kleine stad vooral deel is van de constructie van een 'beweging'. Het momentum dat deze beweging aandrijft komt voort – conform de utopische literaire traditie – uit zowel de dystopische beschrijving van wat we binnen een 'business as usual scenario' mogen verwachten, als de mobiliserende werking van een concreet alternatief. De afstand tussen de lokale actie en de apocalyptische toekomstbeelden levert het koppel, nodig om in beweging te komen. Het garandeert eveneens de verankering van een beweging die nadrukkelijk op lokale gemeenschappen inzet, in een groter narratief dat de grenzen van een eng begrepen communautair denken overstijgt. Het eco-systemisch perspectief geeft aan de Transition Town beweging en aan de Territorialistische School de ruimte om gemeenschappen te linken aan de constructie en het behoud van de nieuwe commons waarvan het overleven van onze samenleving zullen afhangen.

of the construction of a 'movement'. The momentum that drives this movement originates – in keeping with the tradition of utopian literature – both in the dystopian description of what we can expect in a 'business as usual' scenario and in the mobilising effect of a concrete alternative. The gap from the local action to the apocalyptic vision of the future produces the leverage necessary to initiate motion. It also guarantees the anchoring of a movement predicated explicitly on local communities in a larger narrative that transcends the limits of a narrowly defined communitarian philosophy. The eco-systemic perspective lends the Transition Town movement and the Territorialist School the scope to link communities to the construction and the preservation of the new commons upon which the survival of our society will depend.

Translation: Pierre Bouvier

15 Magnaghi, *The urban village*, op. cit. (noot 6), 6.
16 F. Choay, 'L'utopie aujourd'hui, c'est retrouver le sens du local'; bijdrage aan het colloquium 'Le projet local', georganiseerd door de Université Populaire du Bassin d'Arcachon & Val de l'Eyre, <http://www.upba.fr/archives/index.htm> (geraadpleegd 19 juli 2012).
17 Ibid.

15 Magnaghi, *The Urban Village*, op. cit. (note 6), 6.
16 F. Choay, 'L'utopie aujourd'hui, c'est retrouver le sens du local', contribution to colloquium 'Le projet local', organised by the Université Populaire du Bassin d'Arcachon & Val de l'Eyre, available online at: <http://www.upba.fr/archives/index.htm> (accessed 19 July 2012).
17 Ibid.